

LAITILA NÄSTINRISTI NIKULA

Kivikautisen asuinpaikan koekaivaus

Leena Söyrinki-Harmo 1975

LAITILA, Nästinristi, Nikula RN:o 1¹⁷

kivikautisen asuinpaikan koekaivaus 11. - 15.8.1975

pitäjä: Laitila

kylä: Kodjala

tila: Nikula RN:o 1¹⁷

omistaja: Vihtori Nikulan perikunta, os. Pentti Laurila,
23810 Kodjala

peruskartta 1133 01 NÄSTI

x = 6744 53-77

y = 545 06-22

z = n. 40-45 m

Aikaisemmat tutkimukset Nikulan tilalla: koekaivaus Mirja Koski-
mies 1970, löydöt KM 18295:1-71

Tarkastuskäyntien yhteydessä poimittuja löytöjä: KM 18296:1-3,
KM 18315:1-20, KM 18371:1-10.

Kertomukseen liittyvät:

1. kuvaluettelo

2. kopio peruskartasta 1133 01 NÄSTI *muutun 20/10/1995*

3. yleiskartta 1:1000

4. valokuvat neg. 44076 - 44083

5. diat 1635 - 1639

6. löydöt KM 19665

Nikulan palsta sijaitsee Nästinristin laajan kivikautisen asuinpaikan eteläosassa. Koekaivauksen tarkoituksena oli selvittää asuinpaikan rajoja nimenomaan Nikulan palstalla, eivätkä vähäiset määrärahat antaneet mahdollisuutta laajempaan tutustumiseen, joten tässä kertomuksessa ei käsitellä asuinpaikan muuta aluetta. Tutkimuskustannukset maksettiin esihistorian toimiston varoilla. Apunani oli laitilalaisia koululaisia.

Maastollisesti asuinpaikalla on melko selvä raja idässä: sorakuoppien itäpuolella oleva suo ja sen eteläpuolella oleva kosteampi alue, sorakuopan kaakkoispuolella kallio.

Koekaivauksen peruslinja vedettiin Krouvinummen tien laidassa olevan eteläisimmän sorakuopan eteläpuolelle lähes länsi - itäsuuntaisesti. Päälinjalle vedettiin kohtisuora linja etelään 40 m:n kohdalta. Molemmat linjat kulkevat korkeuskäyrien poikki. Linjoille tehtiin koekuoppia aluksi 20 m:n välein. Koekuopat on numeroitu ilmaisemalla niiden etäisyys nollapisteestä: ensimmäinen luku tarkoittaa etäisyyttä itään, toinen luku etäisyyttä päälinjasta pohjoiseen (esim. 100/100N) tai etelään (40/20S). Ensimmäiset päälinjalle tehdyt koeruudut avattiin 2 x 2 m:n suuruisina, mutta näin suurten ruutujen kaivaminen osoittautui niin hitaaksi, että määrärahojen vähyyden takia muut kaivettiin vain 1 x 1 m:n suuruisina, jotta olisi ehditty tarkastaa mahdollisimman laaja alue.

Alueella kasvaa harva mäntymetsä, aluskasvillisuutena on pelkkiä varpukasveja. Turve on yleensä n. 5 cm paksu, sen alla oli ohut huuhtoutunut kerros ja heti sen jälkeen yleensä keltaista soraa tai karkeaa hiekkaa. Joissakin kohdin oli huuhtoutuneen kerroksen alla ohut humuskerros, mutta varsinaista kulttuurikerrosta ei ollut havaittavissa koko alueella. Löydöttömiä koekuoppia kaivettiin noin 30-40 cm:n syvyyteen.

koekuoppa

- 0/0 karkeaa soraa, löydötön
- 20/0 karkeaa soraa, 2 iskosta
- 35/0 karkeaa soraa, 3 iskosta pinnasta
- 40/20S karkeaa soraa, löydötön
- 40/40S isoja kiviä, kovaa karkeaa soraa, löydötön

40/60S isoja kiviä, karkeaa soraa, löydötön
40/80S karkeaa soraa, pinnasta 2 iskosta
40/100S karkeaa soraa, löydötön.

Etelärinteessä oli joitakin pyöreitä maakumpuja, joista toisissa oli ympärillä oja ja valli. Näistä yksi oli linjalla 40/70S. Kummun halkaisija oli noin 3 m ja korkeus vajaan metrin. Kumpuun tehtiin lapiolla koepistot sekä itse kumpuun että sitä ympäröivään ojaan. Molemmista löytyi löysää karkeaa hiekkaa ja terävästi lohjennutta kiveä. Kyseessä on luultavasti pitkälti rapautunut rapakivilohkare.

Koska tulokset etelärinteessä olivat erittäin niukat jatkettiin päälinjaa itään ja tehtiin siihen poikkilinja pohjoiseen 100 m:n kohdalle. Uusi linja kulki suunnilleen 43 m:n käyrällä.

Koekuoppa

80/0 karkeaa soraa, paljon kiviä, löydötön
100/0 karkeaa soraa löydötön
120/0 pinnassa hiekansekaista, alla karkeampaa soraa. 1 iskos pinnasta
140/0 hiekansekaista karkeaa soraa, pinnasta muutama iskos
160/0 hiekansekaista karkeaa soraa, löydötön
100/20N karkeaa soraa, löydötön
100/40N hiekkaa ja kiviä, löydötön
100/60N hiekansekaista soraa, löydötön
100/80N hiekansekaista soraa, paljon kiviä, löydötön
100/100N pinnassa hieman ruskehtavaa, sitten puhdasta hiekansekaista soraa. 1 iskos.

Koska löytöjä oli edelleen vähän verrattuna tunnetun asuinpaikan löytöjen runsauteen jatkettiin linjojen vetämistä ja kuoppien tekemistä edellisten linjojen itä- ja pohjoispuolelle lähemmäs tunnettua asuinpaikka-aluetta. Tavoitteena oli saada summittainen käsitys asuinpaikan ylärajasta, koska vaikutti siltä, että rinteestä tehdyt löydöt todistivat pikemminkin rikkaan asuinpaikan läheisyydestä kuin varsinaisen asuinalueen ulottumisesta sinne asti.

Koekuoppa

120/40N karkeahkoa soraa, 1 iskos
120/60N huuhtoutuneen maan alla hyvin ohut ruskehtava kerros,
1 iskos

- 120/80N pääasiassa hiekkamaata, pinnassa hiven ruskehtavaa, löydötön
- 130/20N karkeaa soraa, löydötön
- 130/40N pinnassa hieman ruskeampaa, sitten karkeaa keltaista soraa, 2 iskosta pinnasta
- 130/60N 2-3 cm kerros melko hiekkaista ruskehtavaa maata, sitten kivensekaista keltaista. Pinnasta iskoksia.
- 140/20N karkeaa soraa. Iskoksia ja isketty hiekkakivi.
- 150/20N kovaa karkeaa soraa, melko pinnasta useita iskoksia
- 160/20N karkeaa soraa, pinnasta muutamia iskoksia
- 160/40N pinnassa hieman hiekkaista, sitten kivensekaista soraa, löydötön.
- 160/50N hiekansekaista soraa, löydötön

Syvennys C (Koskimies 1970) oli aivan 160-linjan vieressä. Syvennyksen pohjalle tehtiin koekuoppa. Turve oli hieman paksumpi kuin muualla, noin 10 cm, sen alla oli ohut huuhtoutuneen maan ja humuksen sekainen kerros ja sitten pehmeää ruskeaa hiekkää. Noin 25-30 cm:n syvyydessä maa muuttui kovaksi ja tiiviiksi kuin ruoste-pitoinen maa. 35 cm:n syvyydessä alkoi tulla isoja kiviä. Löydötön.

- 160/60N karkeaa soraa, löydötön. Melkein syvänteen reunalla.
- 160/70N hiekansekaista soraa, 1 iskos pinnasta
- 160/80N karkeaa soraa. Pinnasta pieni pala hiotusta porfyryriesineestä ja 1 iskos.
- 160/90N karkeaa hiekkää. Hiekkakiviekko, iskos.
- 160/100N karkeaa hiekkää. Keramiikkaa, kvartsi- ja kivilaji-iskoksia, löytöjä noin 25 cm:n syvyydelle.
- 160/110N karkeaa hiekkää, 2 iskosta pinnasta
- 160/120N karkeaa hiekkää, 2 iskosta pinnasta
- 160/130N karkeaa hiekkää, melko runsaasti iskoksia pinnasta
- 170/90N ohut humuskerros, sen alla kivensekaista soraa, iskoksia
- 170/100N karkeaa hiekkää, runsaasti iskoksia pinnasta
- 180/80N kivensekaista soraa, löydötön
- 180/100N karkeaa hiekkää, keramiikkaa ja runsaasti iskoksia 15-30 cm:n syvyydeltä
- 190/80N kovaa rapakivisilppua, ei kaivettu
- 190/90N karkeaa soraa, pari iskosta pinnasta
- 190/100N kovaa, karkeaa soraa, 2 iskosta pinnasta

Pitkin Nikulan palstan eteläreunaa kulkevan tien kaarteessa näkyi tien reunalla muutaman kymmenen metrin matkalla runsaasti iskoksia. Vaikutti kuitenkin siltä kuin tielle olisi ajettu soraa juuri näille kohdin. Koska tällä kertaa oli tarkoitus selvittää asuinpaikan rajoja nimenomaan Nikulan tilan alueella en tehnyt koekuoppia tien eteläpuoleiseen rinteeseen, mutta tein muutaman koepiston aivan tilan rajalle teitten ja tilanrajan väliin jäävään kolmioon. Näistä yhdestä löytyi hiekkakivikiekko ja varsinaisiin koekuoppiin verrattuna erittäin runsaasti iskoksia. Turve oli täällä yhtä ohut kuin muuallakin, sen alla oli humuksen sekainen huuhtoutunut kerros ja sitten melko karkeaa soraa. Löydöt tulivat heti pinnasta.

Valtaosa runsaammin löytöjä sisältäneistä koekuopista sijoittuu lähelle 41 m:n käyrää tai sen alapuolelle ja kaikki keramiikkaa tai esineitä tai niiden paloja sisältäneet kuopat ovat tällä korkeudella. Iskoksia löytyi sen sijaan jopa yli 45 m:n korkeudella olevista koekuopista. Varsinaisen asuinpaikan yläreuna saattaisi siis kulkea suunnilleen 42 m:n korkeudella. Tällöin ei Nikulan tilalla olevalla osalla etelärinnettä juuri olisi asuinpaikkaa, vaan se jäisi tien eteläpuolelle viereiselle tilalle, jos se jatkuu näin pitkälle. Etelärinteeseen ehdittiin tehdä niin vähän koekuoppia, etteivät niiden tulokset välttämättä anna luotettavaa kuvaa, mutta myös maastollisesti alempana oleva rinne vaikuttaisi soveliaammaltaasuinpaikaksi, ylempänä on varsin runsaasti rapakivikumpuja.

Helsingissä 17.2.1976

Leena Söyrinki-Harmo
Leena Söyrinki-Harmo

LAITILA, Nästinristi, Nikula RN:o 1¹⁷

LIITE 1

KUVAUSLUETTELO

NEGATIIVIT

44076-44081 kuva 1. Panoraama pisteestä 175/15N länteen,
pohjoiseen ja itään

44082-44083 kuva 2. Nikulan palstan eteläpuolella olevaa
rinnettä paalun 40/100S luota itään

DIAT

1635 Linjaa 20N lännestä. Edessä koekuoppa 160/20N

1636 Linjaa 160 luoteesta. Edessä paalu 160/50N, sen takana
syvennys

1637 Maisemaa pohjoisesta

1638 Maisemaa itään samalta kohdalta kuin edellinen

1639 Maisemaa kaakkoon. Vasemmalla linja 160, edessä syvennys
ja M. Koskimiehen paalu D/1970

1640 Maisemaa lounaaseen

1641 Etelärinnettä kaakosta. Edessä paalu 40/100S

1642 Etelärinnettä paalun 40/100S luota kaakkoon, naapuripalstaa

1643 Etelärinnettä paalun 40/100S luota kaakkoon naapuripalstalle

LAITILA, NÄSTINRISTI, NIKULA RN^o 1¹⁷

KUVA 1. PANORAAMA PISTEESTÄ 175/15N LÄNTEEN, POHJOI-

44082-44083

KUVA 2. NIKULAN PALSTAN ETELÄPUOLELLA OLEVAA
RINNETÄ PÄÄLUN 40/100S LUOTA ITÄÄN

LIITE 4b

←

44076-44081

SEEN JA ITÄÄN

←

L. SÖYRINKI-HARMO 1975